

Aardbeien op een strobale dak

In de natuurervaringstuin van de BUND* in Herten ontstaat een huis van stobalen.

Sigrun Zobel

Op het voormalige parkeerterrein van een steenkolenmijn ontwikkelt zich sinds 1998 een natuurervaringsoase voor kinderen en jongeren uit Herten, een industriestad aan de rand van het Duitse Ruhrgebied. Het 1,6 ha grote terrein werd samen met kinderen ontworpen en aangelegd. Zo ontstonden in de afgelopen zes jaar onder regie van NME-medewerkers en biologen o.a. een leemvijver, een leemwerkplaats, maar ook een zg. vuurtuin met vuurplek én een leemoven, omringd door een stapelmuur van 20 meter lengte. Fruit, groenten en kruiden uit de 5000 m² grote biologische moestuin worden hier op een open vuurtje tot hapjes en maaltijden verwerkt. Het terrein verandert voortdurend. 'Wij bouwen niet voor de eeuwigheid', is ons devies, 'wij bouwen voor het inzicht, dat de natuur het beschermen waard is'.

Zesduizend kinderen en jongeren bezochten het afgelopen jaar de natuurervaringstuin in Herten en de

belangstelling groeit nog steeds. Waar zijn immers nog zulke wilde landjes te vinden in het stedelijk gebied, waar kinderen met snoei-

scharen er op uit mogen gaan, om een holletje of een tunnel door het braamstruweel te knippen? 's Ochtends komen schoolklassen voor een van de educatieve programma's. De hele ochtend gaan ze dan aan de slag om de vijver, de bodem of het bouwen met leem

daadwerkelijk en tastbaar te ervaren. Na de middag is er een vrij cursusaanbod (Duitse schoolkinderen gaan 's middags nauwelijks naar school, red.). Deze cursussen duren steeds tien weken. De toeloop is groot: of het nu gaat om de indianenwerkplaats of het natuurtuinproject voor kinderen van de basisschoolleeftijd, de vrije plaatsen zijn gauw volgeboekt.

Lego-stenen van het veld

Begin augustus 2004 is een nieuw bouwproject van start gegaan. Samen met migranten en leerlingen van het LBO uit Herten ontstaat sindsdien op het terrein van de natuurervaringstuin een tuinhuis (30 m²), gemaakt van 300 stobalen. Vaak ontbreekt het buitenlanders aan contacten met hun Duitse medeburgers en met de inheemse natuur. Sinds drie jaar werkt het team van de natuurervaringstuin daarom met migranten en Duitse LBO-leerlingen in de natuur. Door gemeenschappelijk werken en gesprekken komen mensen dichterbij elkaar en kunnen vooroordelen

verminderd worden. In het strobalehuis zal een ontmoetingsruimte komen, een klein schuurtje en een ecologisch 'zomertoilet'. Dit milieuproject wordt gefinancierd met geld van de Natuur- en Milieuacademie (€ 12.000) van het Ministerie van Milieu van Noordrijn-Westfalen.

Bouwmateriaal stro

Stro staat vanouds bekend als een geschikt, maar ondanks dat bijna vergeten bouwmateriaal. Als nevenproduct uit de landbouw zijn de 'ste-

constructie van het huis onder begeleiding van de architect, Reiner Harms, realiseerde. Abbas genoot van dit werk met zijn lievelingsmateriaal hout. Ooit was dit zijn beroep. In Teheran bouwde hij toen hij jong was een klein houtbedrijf op. Maar aan het eind van de jaren '70 werd hij door het regiem onteigend. Zijn vader belandde in de gevangenis en stierf daar. Na jaren van onderdrukking besloot Abbas in 2000 naar Duitsland te vluchten. Zijn vrouw en twee kinderen kwamen later en hij

zodat de muizen en andere dieren hun winterverblijf niet in onze strobale inrichten. Voor het opbrengen van de leemspecie werd de sokkel tot op een hoogte van 1 meter ingepakt met konijnengraas. Met mooi herfstweer werd de leem met water en kortgesneden stro gestampt. We zullen eerlijk zijn: alleen met de voeten hadden we het niet gehaald, we hebben ook een betonmixer als hulp gevraagd. Zes ijverige helpers, deze keer uit Siberië, Turkije en Libanon hebben samen met ons in vijf dagen de buitenmuren gestuct. Nu mag de winter komen en tot de lente heerst er rust op de bouwplaats. In maart 2005 volgen dan nog twee lagen fijne leemspecie – de laatste haast verfdun – en dan vierten we een groot inwijdingsfeest, samen met alle ijverige medewerkers.

Wie nu zin heeft gekregen, ook een strobalehuis te bouwen mag graag contact met ons opnemen!

Sigrun Zobel, initiatiefneemster en projectleidster van deze bijzondere speel- en leerplek voor kinderen en jongeren. Info: BUND Naturerlebnisgarten Herten. tel. 0049-2366-937998. E-mail: bund-naturerlebnisgarten@onlinehome.de Strobale-netwerker in Nederland: Martin Oelmann, Sportlaan 400, 2566 LS Den Haag, e-mail: martin.oelmann@wxs.nl

* BUND = Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland

nen' van het veld niet alleen heel goedkoop (ca. 1,50 per baal), maar ze beschikken ook over een goed isolatievermogen. Tegelijkertijd heeft stro, zeker in verbinding met regionaal beschikbare en makkelijk te verwerken materialen als leem en hout, ook goede statische en bouwfysische eigenschappen. Een andere reden, waarom wij besloten voor stro als bouwmateriaal te kiezen, was het feit dat ook minder handige mensen met eenvoudige middelen een solide huis kunnen bouwen en: **we wilden veel plezier hebben bij het werk.** Wie ooit als kind het geluk had buiten op het veld een hut van stro te mogen bouwen, kan zich vast en zeker ons enthousiasme voorstellen.

Een houtliefhebber uit Iran

De 45-jarige Iraniër Abbas Kashefiolasal behoort tot de groep die de houten standers en de dak-

hoopt tot op de dag van vandaag op een verblijfsvergunning. En op werk in zijn beroep.

Veel persoonlijke verhalen werden uitgewisseld tijdens de bouw van de houten wanden en het dak. Na drie dagen stevig doorwerken werd het hoogste punt bereikt en kon het 'richtfeest' gevierd worden.

Daarna kwamen de strobale aan de beurt: 300 stuks, die tot wanden moesten worden opgestapeld en met pennen van hazelnoot hout met elkaar werden verbonden.

Na vijf dagen waren alle wanden opgestapeld en ramen, deuren en de houten vloer konden worden ingebouwd. En toen was het zover: de eerste kindergroepen genoten van het uitzicht uit het strobalehuis en waren enthousiast.

Maar nog was ons strobalehuis niet klaar, want voor de winter moest per se nog de leemspecie worden opgebracht,

Molly en Puntje

Twintig kinderen rennen over het terrein en zoeken hun lievelingsplek: ze bouwen, spelen, klimmen, tuinieren of gaan met een vangnet op avontuur bij de vijver. De vijver oefent op jong en oud een grote aantrekkingskracht uit en dus zijn de vangnetjes gauw verdeeld. De kinderen liggen op de vlonder en proberen voorzichtig waterdiertjes te vangen om ze dan vervolgens in oude ijsbekertjes eventjes beter van dichtbij te kunnen bekijken. Een salamander, nee 't zijn er twee, worden plechtig gedoopt: Molly en Puntje.

"Hoe kun je die nou uit elkaar houden?" "Het salamandermanetje heeft puntjes en een zigzagkam op zijn rug", beschrijft Kim (6 jaar) de kenmerken. "De hele herfst, tot eind november, zijn de kinderen hier buiten actief bezig", vertelt bioloog en ervaringspedagoog (ja, dit kun je worden in Duitsland, red.) Roland Kerutt, die van begin af aan deze cursus leidt. Spelenderwijs en terloops leren de kinderen iets over het verloop van de seizoenen, de natuur. Het zijn de kinderen die de vragen stellen, niet de onderwijzers en dan luisteren ze ook heel geconcentreerd naar de antwoorden.

Bij alle weersomstandigheden komen de kinderen naar de natuurervaringstuin, ervaren dus ook, dat bij regen veel meer

bodemdieren te vinden zijn dan bij zonnig weer...maar ook dat het leemstampen met blote voeten in de zomer met warm weer veel leuker is dan met rubberen laarsjes in de herfst.

"Ter afsluiting van de cursus zullen we een feestje vieren," zegt Roland Kerutt. "In de leemovens gaan we bakken, we gaan aardappels poffen en in de wilgenhutten mogen ze kamperen." Een afscheid - maar niet voor lang.

Want veel kinderen zullen in de lente terugkomen, net als de trekvogels...

...en dan zal het grote strobalehuis klaar zijn en op het dak mogen aardbeien geplukt worden!

Projectontwikkeling

april/mei 2004:
Brainstorm ("Ideenwerkstatt")
en voorontwerp

juni 2004:
Bouwaanvraag

augustus 2004:
Bouwvergunning, realisatie fundament, voorbereiding en opbouw dragende houten constructie en dak i.s.m. migranten.

september 2004:
Bouw van de strobalenmuren (180 balen) in 5 dagen met migranten en leerlingen van de Martin-Luther-School uit Herten (hoogste groep van het LBO); isolatie vloer en dakafdekking met 100 balen stro binnen een dag; houten betimmering van de berging en het composttoilet; inbouwen deuren en kozijnen; leggen vloerplanken.

oktober 2004:
Leemstuc buiten, elektrische installaties

november 2004:
Leemstuc binnen, houten zitbanken